

УДК 378:796.5-051

Літвінова-Головань О.П.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ

У статті здійснено дослідження професійної компетентності майбутніх фахівців з туризму. Проведене дослідження дало змогу виявити основні складові професійної компетентності майбутніх фахівців з туризму. Зроблені висновки та визначена перспектива подальших досліджень.

Ключові слова: "формування", "професійна компетентність", "фахівці з туризму", "анімаційна діяльність".

Постановка проблеми. Проблема підвищення рівня професійної компетентності майбутнього фахівця з туристичної анімації, здібного вільно та активно мислити, моделювати виробничо-технологічний процес, самостійно генерувати та втілювати нові ідеї та технології в професійній діяльності є досить актуальною в сучасних соціально-економічних умовах.

Сформованість професійної компетентності надає можливість фахівцям з туристичної анімації реалізувати свій творчий, особистісний та професійний потенціал у майбутній професійній діяльності. Враховуючи це, сучасна підготовка фахівця нового типу вимагає створення та оптимізації умов, необхідних для ефективного формування певного рівня професійних й особистісних компетенцій студентів у процесі вивчення дисциплін професійної підготовки.

Однак, деякі дослідники галузі туризму (Н.І. Гаранін, І.І. Булигіна) вважають, що анімація, як різновид туристичної діяльності дуже повільно проникає у діяльність туристичних комплексів та в структуру туристичного продукту у наслідок відсутності штату професійних фахівців, методик та технологій їх діяльності.

Мета роботи – дослідити професійну компетентність майбутніх фахівців з туризму.

Завдання дослідження: 1. Здійснити теоретичний аналіз літератури з обраної теми дослідження.

2. З'ясувати складові професійної компетентності майбутніх фахівців з туризму.

Результати дослідження. Досить цікавими для нашого дослідження виявилися наукові праці таких дослідників як Г.О. Аванесової, М.Б. Биржакова, Т.І. Гальперіної, Л.В. Курило, які зробили значний внесок у розвиток анімації як сегмента туристичного ринку.

Анімація є одним з сучасних інноваційних напрямів в галузі організації культурно-дозвільної діяльності, стимулює повноцінну рекреаційну, освітню, культурну та соціальну діяльність людини в процесі дозвілля. Анімація відрізняється свободою вибору, добровільністю, активністю, ініціативністю; обумовлена національно-етнічними та релігійними особливостями і традиціями; характеризується різноманіттям видів (анімація через пізнання та нові враження, рух, спілкування, заспокоєння, творчість, розваги) на базі різних інтересів дітей, молоді та дорослих; носить гуманістичний, культурологічний, розвивальний, оздоровчий та виховний характер.

У той же час роль педагогічної анімації в освітньому процесі вища поки ще не визначена; відсутнє загальноприйняте наукове обґрунтування актуальності та ефективності анімаційно-педагогічної діяльності в освітніх закладах; не розроблена модель підготовки студентів, спроможних ефективно розробляти, проводити та аналізувати культурно-дозвільні програми різного спрямування на основі засобів анімації. Результативність підготовки студентів до організації дозвільної діяльності ускладнюється існуванням протиріч між:

– соціальним замовленням на підготовку компетентного, професійно мобільного випускника вища, здатного успішно взаємодіяти з контингентом, приймати активну участь у розвитку, рекреаційній, руховій, творчій, пізнавальній, культурній діяльності відпочиваючих, педагогічним потенціалом анімаційної діяльності та недостатньою розробленістю теоретичних та практичних основ її використання в процесі дозвілля;

– мотивацією, здібностями та готовністю студентів вища до анімаційної діяльності та відсутністю організаційно-педагогічних умов для формування і розвитку освітнього процесу вища.

Розглянемо поняття "компетентність" та "професійна компетентність". Компетентність – це наявність знань, умінь та навичок, необхідних для ефективною діяльності в окремій предметній області. Це потенціальна готовність вирішувати завдання з розумінням справи, постійне оновлення знань, оволодіння новою інформацією для успішного використання цих знань в конкретних умовах, іншими словами, володіння оперативними та мобільними знаннями.

Компетентність – це здібність робітника, кваліфіковано виконувати певні види робіт у рамках конкретної професії, домагаючись високих кількісних та якісних результатів праці на основі наявних у нього професійних знань, умінь та навичок [2].

С.М. Вишнякова визначає поняття "професійна компетентність" як формування на базі загальної освіти таких, професійно значимих для особистості та суспільства якостей, які дозволяють людині найбільш повно реалізувати себе у конкретних видах трудової діяльності, відповідних до суспільно необхідного розділення праці та ринкового механізму стимулювання [2].

За визначенням В.С. Безрукової професійна компетентність – це здібність людини практично використовувати свої знання та уміння, використовувати при цьому усі свої розумові, психологічні і навіть фізичні можливості. Вона включає до себе: спеціальну компетентність (готовність до самостійного виконання професійно-виробничих завдань; уміння оцінювати результати своєї праці, здібність самостійного придбання нових знань та умінь), соціальну компетентність (здібність до групової та колективної діяльності і співпраці з іншими робітниками, готовність приймати на себе відповідальність за результати праці). Професійна компетентність – це також особистісна якість забезпечувати високий рівень саморозвитку, перехід від "неусвідомленої компетенції" до "усвідомленої компетентності" [1].

Професійна компетентність фахівця з туристичної анімації включає наступні складові: професійна спрямованість, мислення, мобільність та загально професійна компетентність. Професійна спрямованість передбачає наявність інтересу до анімації та позитивні мотивації до оволодіння професійними знаннями, вміннями та навичками в галузі анімаційної діяльності. *Професійне мислення* виявляється в умінні аналізувати та оцінювати якість анімаційних програм, знаходити нестандартні рішення під час їх проектування, моделювати різноманітні варіанти програм дозвілля. *Професійна мобільність* містить не тільки сформованість знань з кон'юнктури ринку в галузі анімаційних послуг, але й уміння отримувати професійні знання, переносити ці знання на нові види діяльності, самостійно обирати та приймати рішення в незапланованих ситуаціях. *Загальнопрофесійна* компетентність об'єднує систему знань з основ анімаційної діяльності, професійної діяльності, ціннісні орієнтації фахівця та інтегративні показники його культури в галузі дозвілля.

Професійна готовність фахівця з туристичної анімації- це професійно-особистісна характеристика, яка визначає його можливості та здібності до проектування та реалізації анімаційних програм, містить систему теоретичних та практичних знань та умінь в галузі анімаційної діяльності, навички їх використання в конкретних ситуаціях, ціннісні орієнтації та інтегративні показники культури в галузі дозвілля (див. таб. 1). Її структура є системою мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльно-творчого та рефлексивно-оціночного компонентів, яким властиві рівневі характеристики, критерії та показники.

Таблиця 1

Кваліфікаційні вимоги до фахівців з анімаційної діяльності

Види професійної діяльності	Особистісні якості аніматора	Кваліфікаційні вимоги (спеціальні знання та уміння для даного виду діяльності)
Спортивно-туристична	Винахідливість, спостережливість, лідерські якості	Знання вітчизняного та закордонного досвіду спортивного туризму, організаційної структури професійної діяльності у сфері спортивно-оздоровчого туризму. Уміння організувати спортивно-оздоровчу туристичну діяльність, використовувати під час такої діяльності новітні досягнення, сучасні засоби та обладнання, розробляти туристично-дозвільні програми та маршрути.
Спортивно-оздоровча	Фізична тренуваність, добре розвинені фізичні та рухові якості	Знання вітчизняного та закордонного досвіду масової оздоровчої роботи, організаційної структури професійної діяльності, методів та засобів організації спортивно-оздоровчої діяльності, знання з валеології. Уміння організувати спортивно-оздоровчу діяльність з позиції сучасних досягнень психолого-педагогічної науки та практики, розробляти індивідуальні та групові програми для населення.
Видовищно-розважальна	Комунікабельність, артистизм, емоційність	Знання основ акторської майстерності, режисури та інших спеціальних дисциплін, організаційної структури професійної діяльності. Уміння організувати видовищно-розважальні заходи, використовувати у практиці знання з рекреації, мистецтвознавства, культурології. Розробляти та реалізовувати видовищно-розважальні програми.
Пізнавально-екскурсійна	Високий рівень інтелекту, пам'ять, естетичний смак	Знання історії, світової художньої культури, екскурсоведення, краєзнавства, релігієзнавства, мистецтвознавства, а також організаційної структури та змісту професійної екскурсійної та музейної діяльності. Уміння визначати загальні та конкретні цілі та задачі екскурсійної діяльності, проводити методико-екскурсійну роботу, конструювати цикли музейно-екскурсійного обслуговування, складати програми туристичної екскурсійної діяльності.

Методична діяльність фахівців з туристичної анімації починається зі створення під час організаційної діяльності умов для творчого процесу, які виступають внутрішнім регулятором технологічного процесу. У процесі методичної діяльності визначається та розробляється тактика, яка трансформує та переводить у русло конкретної програми діяльності змістовний матеріал. Методична діяльність здійснює прийом, переробку та генерацію інформації.

Для успішного формування професійної компетентності майбутніх фахівців з туристичної діяльності необхідно визначити педагогічні умови.

Проблема науково-педагогічного обґрунтування педагогічних умов формування базових професійних компетенцій майбутніх фахівців з туристичної анімації в сучасних умовах є актуальною [4].

Л.С. Виготський стверджує, що необхідно "заздалегідь створювати умови, необхідні для розвитку відповідних психічних якостей, хоча вони ще "не достигли" для самостійного функціонування". Тому, на нашу думку, для успішного формування професійної компетентності майбутніх фахівців з туристичної анімації потрібно визначити ті педагогічні умови, які будуть сприяти цьому процесу і, тим самим, забезпечувати підвищення якості професійної підготовки[3].

Теоретичний аналіз науково-методичної літератури та вітчизняного досвіду підготовки фахівців з туристичної анімації дозволив визначити оптимальні педагогічні умови, спрямовані на формування професійної компетентності майбутніх фахівців з туристичної анімації в процесі вивчення циклу дисциплін професійної підготовки.

Ми вважаємо, що на ефективність формування професійної компетентності майбутніх фахівців з туристичної анімації впливають наступні педагогічні умови:

- розвиток інформаційного простору вищого навчального закладу;
- встановлення міждисциплінарної інтеграції модульного навчання;
- використання інноваційних форм та методів формування професійних компетенцій.

Особливо важливою педагогічною умовою формування професійної компетентності майбутнього фахівця з туристичної анімації ми вважаємо *розвиток інформаційного простору вища* тому що, формування професійної компетентності повинно здійснюватися в результаті інформаційно-комп'ютерної підготовки, яка визначається як сукупність усіх умов виникнення та розвитку інформаційної компетентності майбутнього фахівця. Результатом цієї підготовки повинна стати інформаційна компетенція, яка пов'язана з цілеспрямованим вибором та використанням інформаційних технологій та комп'ютерних засобів, необхідних сучасному, конкурентоспроможному фахівцю, та можливість їх використання під час вирішення професійних задач.

Тому, усе вище зазначене дає нам змогу говорити про таке нове поняття як "анімаційна компетентність". На нашу думку "анімаційна компетентність" – це володіння сукупністю знань, умінь та навичок різних галузей туристичної, спортивно-оздоровчої, дозвільної та культурно-пізнавальної діяльності, для ефективної анімаційної діяльності.

Висновки. Дослідивши складові професійної компетентності майбутніх фахівців з туризму, дійшли висновку що, фахівці з анімаційної діяльності повинні бути освіченими у багатьох сферах та володіти навичками організації та проведення більшості видів анімаційних програм. Для цього майбутні фахівці з туристичної анімації повинні отримувати освіту в відповідних навчальних закладах та постійно підвищувати свою кваліфікацію на базах готелів та туристичних комплексів.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні інших аспектів формування професійної компетентності майбутніх фахівців з туризму.

Використані джерела

1. Безрукова В.С. Основы духовной культуры (энциклопедический словарь педагога). – Екатеринбург. – 2000.
2. Вишнякова С.М. Профессиональное образование. Словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика. – М.: НМЦ СПО. – 1999.
3. Виготский Л.С. Психология развития человека. – М.: Смысл. – 2005. – 22 с.
4. Казарницькова Я.Л. Модель сучасного фахівця туристичної індустрії та його професійна компетентність / Я.Л. Козарницькова // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Пед. науки. – 2009. – №10 (173). – С. 67-74.

Litvinova-Holovan' O.

THE RESEARCH PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TOURISM'S SPECIALISTS

In a article had don the research professional competence of future tourism's specialists. The research, which was done had allowed to identify the main components of professional competence of future tourism's specialists. There are was made conclusion and perspective of further researches.

Basic pre-condition of development of tourism is forming of the effective active system of preparation of specialists of sphere of tourism. In this connection, there is a task to perfect organization of educational process of preparation of specialists of tourist activity, forming of their professional and business qualities goes out as a main task both program of development of tourism and becoming of the tourist educational-pedagogical system. In the article the analysis of process of forming of professional competence of future specialists was conducted on tourism. We defined the basic components of forming of professional competence: motivational, cognitively, communicative, reflection. A professional competence can be defined by expert estimations, testing, questionnaire and interpretation of results of the stages of forming of professional competence.

The conducted research enabled to expose basic components of forming of professional competence of future specialists on tourism. It is possible to establish that a professional competence of future specialists on tourism is the aggregate of professional knowledges, personality qualities and individual capabilities. Conclusions are done and the prospect of further researches is certain.

Key words: "forming", "professional competence", "specialists on tourism", "Animation activities".

Стаття надійшла до редакції 13.09.2015 р.